

บทที่ ๑

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัจจัยในการดำรงชีวิตที่สำคัญของมนุษย์อย่างหนึ่งคือ อาหาร ฉะนั้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอาหาร เพื่อให้สอดคล้องกับการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งยวด การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดความเจริญในทางวัตถุเพิ่มขึ้นโดยลำดับ และในขณะเดียวกันแหล่งผลิตอาหารทั้งที่เป็นแผ่นดินและพื้นน้ำอันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลิตอาหารเพื่อสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้น ได้ถูกตัดแปลงแก้ไขให้กลายเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอุตสาหกรรม และอื่น ๆ หรือการก่อให้เกิดมลภาวะ เป็นพิษในแหล่งน้ำธรรมชาติ จนทำให้อุปทานด้านอาหารลดลงเรื่อย ๆ หากเทคนิคการผลิตยังคงแบบดั้งเดิม ดังนั้นการแก้ไขปัญหการผลิตอาหารเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต โดยการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตซึ่งได้แก่ การปรับปรุงเทคนิคและวิธีการผลิตต่าง ๆ แต่มีใช้การเพิ่มพื้นที่การผลิต จะต้องได้รับการพิจารณาโดยด่วน เพื่อป้องกันการขาดแคลนอาหารในอนาคต

สัตว์น้ำนับเป็นแหล่งอาหารโปรตีนที่สำคัญยิ่งแหล่งหนึ่งและมีราคาถูกเมื่อเทียบกับอาหารโปรตีนจากเนื้อสัตว์อื่น ๆ แต่ในปัจจุบันความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในน่านน้ำของประเทศไทยกำลังเสื่อมโทรมลงอย่างมาก เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น การขยายตัวของชุมชน การขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมก่อให้เกิดมลภาวะ การทำการประมงเกินศักยภาพการผลิตของประชากรสัตว์น้ำ การใช้เครื่องมือประมงประเภทที่เป็นการทำลายพันธุ์สัตว์น้ำ เช่น อวนลากตาถี่ อวนรุน โพงพาง เป็นต้น ตลอดจนการใช้วิธีทำการประมงที่ผิดกฎหมาย เช่น ใช้กระแสไฟฟ้า ยาเบื่อ เป็นต้น ดังนั้นการเพิ่มปริมาณการผลิตสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเพื่อสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้น จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยากมาก ยกเว้นจะได้สัตว์น้ำจากแหล่งการประมงนอกน่านน้ำไทย แต่ปัจจุบันตามกฎหมายทะเลฉบับใหม่ที่ได้ออมรับให้ประเทศชายฝั่งทั้งหลายมีกรรมสิทธิ์เหนือทรัพยากรทั้งหมดที่อยู่ในน้ำและอยู่ในพื้นที่ท้องทะเล เป็นบริเวณถึง ๒๐๐ ไมล์ทะเลนับตั้งแต่ชายฝั่ง

เป็นต้นไป บริเวณดังกล่าวนี้โดยทั่วไปนิยมเรียกกันว่า เขตเศรษฐกิจจำเพาะ (Exclusive Economic Zone - EEZ) ฉะนั้นตามสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทยนั้น เขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยมีค่อนข้างจำกัด กล่าวคือ ในอ่าวไทย ประเทศไทยจะมีเขตเศรษฐกิจจำเพาะซ้อนทับกับประเทศกัมพูชา ประเทศเวียดนามและประเทศมาเลเซีย ส่วนทางฝั่งทะเลอันดามันหรือมหาสมุทรอินเดียนั้น เขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศไทยจะซ้อนทับกับประเทศสหภาพพม่า อินเดีย และบังคลาเทศ ดังนั้นน้ำมันปิโตรเลียมในอ่าวไทยจึงจะไม่มีเลย ยกเว้นในอ่าวไทยตอนในเท่านั้น แหล่งทำการประมงของประเทศไทยจึงลดลงด้วย นอกจากนี้การเพิ่มราคาน้ำมันเชื้อเพลิงซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุดในการประมงทะเล และการเพิ่มราคาของปัจจัยการผลิตอื่น ๆ แต่ราคาสัตว์น้ำมิได้เพิ่มขึ้นในอัตราที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่ารายได้ จนทำให้ชาวประมงทะเลส่วนใหญ่ประสบภาวะขาดทุนและไม่อาจจะประกอบกิจการต่อไปได้ ผลผลิตจึงพลอยลดลงเรื่อย ๆ ดังนั้นรัฐบาลจึงได้มีนโยบายเร่งส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเพิ่มมากขึ้น เพื่อทดแทนกับปริมาณสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่ลดลง และเพื่อสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เป็นวิธีการหนึ่งที่จะเพิ่มพูนผลผลิตอาหารให้มีความสูงชัน ประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลยาวถึง ๒,๖๑๔.๕๐ กิโลเมตร ตามแนวชายฝั่งอุดมด้วยป่าไม้ชายเลนและบางแห่งมีแม่น้ำลำคลองไหลลงสู่ทะเล เช่น ปากแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง แม่น้ำตาปี ฯลฯ ก่อให้เกิดแหล่งน้ำกร่อยอันเหมาะสมสำหรับการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง จากการสำรวจพบว่าในพื้นที่ประมาณ ๑.๕ ล้านไร่ สามารถใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้ แต่ปัจจุบันยังใช้ประโยชน์พื้นที่เหล่านี้น้อยมาก การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งในประเทศไทยแม้จะได้ทำกันมานานแล้ว แต่วิธีการเพาะเลี้ยงยังคงเป็นแบบดั้งเดิมและอยู่ในวงจำกัด ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนมากกว่าเพื่อการค้า อย่างไรก็ตามการศึกษา วิจัย การพัฒนาและการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงชายฝั่งของทางราชการ ได้ทำให้อุตสาหกรรมนี้ได้รับความสนใจจากประชากรเพิ่มขึ้น จนรัฐบาลได้บรรจุแผนการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงชายฝั่งไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ซึ่งมุ่งในการส่งเสริมให้มีการขยายการเพาะเลี้ยงประมงชายฝั่ง^๑ เป็นการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมทางด้านประมง เช่นเดียวกับอาชีพเกษตรกรรมอื่น ๆ เช่น การทำนา ทำสวน ทำไร่ เป็นต้น

การคัดเลือกชนิดและประเภทของสัตว์น้ำที่จะใช้ในการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงชายฝั่งนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ปัจจัยที่นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งยวด ประกอบด้วย ความเป็นไปได้ในทางเทคนิค เช่น สามารถเลี้ยงในที่กักขังได้ มีอัตราการเจริญเติบโตเร็ว สามารถควบคุมการผลิตพันธุ์สัตว์น้ำได้มากเพียงพอต่อความต้องการ และในช่วงเวลาที่ต้องการได้ เป็นต้น และความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจ เช่น เป็นสัตว์น้ำที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจสูง ให้ผลตอบแทนต่อการลงทุนสูงในอัตราที่สามารถจูงใจให้ผู้ลงทุนยินดีที่จะลงทุนประกอบการ ปรากฏะพงขาวนับได้ว่าเป็นสัตว์น้ำชนิดหนึ่งที่มีคุณสมบัติครบดังกล่าวข้างต้น เพราะปรากฏะพงขาวเป็นสัตว์น้ำที่ราคาตลาดค่อนข้างสูง โดยปกติอุปสงค์จะมากกว่าอุปทาน อัตราการเจริญเติบโตค่อนข้างสูง สมควรที่จะส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินการเพาะเลี้ยงให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการสร้างอาชีพและรายได้สมตามนโยบายพัฒนาชนบทของรัฐบาลที่มุ่งจะแก้ไขปัญหาความยากไร้ของประชาชนในเขตชนบทยากจน โดยจะช่วยให้ชนบทผู้ยากไร้มีรายได้เพิ่มขึ้น

การเพาะเลี้ยงปรากฏะพงขาวเป็นการเปลี่ยนแปลงเนื้อปลาที่มีคุณค่าอาหารต่ำและคุณค่าทางเศรษฐกิจต่ำ มาเป็นเนื้อปลาที่มีราคาและคุณค่าทางเศรษฐกิจสูงขึ้น อีกนัยหนึ่งก็คือเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ของทรัพยากรนั่นเอง อย่างไรก็ตามการศึกษาด้านเศรษฐกิจการผลิตการเพาะเลี้ยงปรากฏะพงขาวนั้น มีการศึกษาและวิจัยน้อยมากจนไม่อาจจะชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนเกี่ยวกับด้านประสิทธิภาพการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ผลตอบแทนในการลงทุน เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาด้านผลตอบแทนในการเพาะเลี้ยงปรากฏะพงขาวในกระชังจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น ผลการศึกษาจะเป็นแนวทางแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจที่จะลงทุนประกอบการพิจารณาต่อไป

^๑ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน, แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙), ส่วนที่ ๓ การปรับโครงสร้างและการเพิ่มประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ, หน้า ๖๔-๖๕

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งนับวันจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในการเพิ่มพูนรายได้และแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารโปรตีนให้แก่ประชากร ในปัจจุบันการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวซึ่งเป็นสัตว์น้ำชายฝั่งที่สำคัญกำลังประสบกับปัญหาหลาย ๆ ด้าน จึงควรได้รับความสนใจและศึกษาถึงปัญหาต่าง ๆ เพื่อหาทางแก้ไขปัญหา และเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่องนี้ไว้ดังนี้

๑. เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาและวิวัฒนาการของการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาว
๒. เพื่อให้ทราบถึงต้นทุน รายได้ และผลตอบแทนจากการลงทุนของการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง
๓. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้แล้วนั้น จะทำให้ทราบข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นทั้งตัวเลขและข้อมูลที่ไม่เป็นตัวเลข อันได้แก่ สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลากะพงขาว จำนวนเงินลงทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย ผลตอบแทนจากการลงทุน สภาพการตลาดและช่องทางการจำหน่าย รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะ เป็นประโยชน์แก่ทางราชการในการวางนโยบายส่งเสริมการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาว และเกษตรกรชาวประมงที่สนใจจะลงทุนดังต่อไปนี้

๑. ผู้ที่กำลังตัดสินใจจะลงทุนในกิจการประเภทนี้ แม้ในปัจจุบันการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวจะยังไม่แพร่หลายจนเป็นอุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงขนาดใหญ่ก็ตาม แต่มีเอกชนจำนวนไม่น้อยที่เริ่มให้ความสนใจในการลงทุนประเภทนี้มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการขยายตัวของการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในจังหวัดชายทะเลต่าง ๆ ซึ่งได้

เพิ่มจำนวนขึ้นทุกปี โดยปกติการจะตัดสินใจลงทุนในธุรกิจใดก็ตาม ผู้ตัดสินใจจะลงทุน ต้องศึกษาและวิเคราะห์ถึงผลตอบแทนจากการลงทุนว่ารายได้จะคุ้มกับค่าใช้จ่ายและ เวลาที่เสียไปหรือไม่ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและที่คาดว่าจะเกิด เพื่อ ประกอบการตัดสินใจในการลงทุน ฉะนั้นผู้วิจัยคาดว่า ผู้ที่กำลังตัดสินใจจะลงทุนใน ธุรกิจประเภทนี้ จะสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางช่วยในการพิจารณา ตัดสินใจได้

๒. เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงปลากะพงขาว ซึ่งประกอบการอยู่ในขณะนี้ จะ ได้นำข้อมูลซึ่งได้จากการวิจัยเป็นแนวทางชี้ว่า ธุรกิจที่ตนเองประกอบอยู่สมควรจะ ทำต่อไปหรือต้องแก้ไขด้านใดบ้าง เพื่อให้การดำเนินการของตนมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งมี ปัญหาและอุปสรรคใดบ้าง ตลอดจนแนวทางแก้ไข

๓. องค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมประมง สภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน องค์กรสะพานปลา องค์กรอุตสาหกรรม ห้างเย็น เป็นต้น สามารถนำผลจากการวิจัย ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดจน ข้อเสนอแนะไปใช้เป็นแนวทางกำหนดนโยบายการผลิตและมาตรการต่าง ๆ ในการ แก้ไขและให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้เกษตรกรได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งเป็นการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยมีดังต่อไปนี้

๑. วิธีการเลี้ยง การเลี้ยงปลากะพงขาวในประเทศไทยสามารถเลี้ยงได้

๔ วิธี คือ

๑.๑ การเลี้ยงปลากระพงขาวในนาปลาน้ำกร่อย ส่วนมากเลี้ยงกันในนาทุ่ง เมื่อพ้นฤดูเลี้ยงกุ้งแล้ว ปัจจุบันจังหวัดที่ทำการเลี้ยงได้แก่ จันทบุรี ระยอง สมุทรปราการ สมุทรสาคร และสมุทรสงคราม เป็นต้น

๑.๒ การเลี้ยงปลากระพงขาวในบ่อน้ำกร่อย ซึ่งนิยมเลี้ยงกันโดยทั่วไปในจังหวัดชายทะเล

๑.๓ การเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชัง เหมาะสำหรับการเลี้ยงในทะเลชายฝั่งหรือในทะเลสาป

๑.๔ การเลี้ยงปลากระพงขาวในแหล่งน้ำตัดแปลง เช่น นาเกลือ ขุมเหมือง อ่าวปิดหรือแอ่งน้ำ แม่น้ำ ลำคลอง คูคลองส่งน้ำ เป็นต้น

ในวิทยานิพนธ์นี้ จะได้ทำการวิจัยเฉพาะการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้เท่านั้น ส่วนการเลี้ยงในลักษณะอื่น ๆ จะได้กล่าวถึงเพียงสังเขป

๒. สถานที่หรือแหล่งทำการวิจัย

แหล่งที่ทำการวิจัยคือ จังหวัดสงขลา ทั้งนี้เนื่องมาจากการเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับแหล่งเพาะเลี้ยงที่อยู่บริเวณชายฝั่งทะเลที่มีคลื่นลมสงบ ระดับน้ำลึกพอสมควรหรือในทะเลสาปที่มีแหล่งน้ำจืดติดกับทะเล เช่น ทะเลสาปสงขลา เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีสุ่มตัวอย่างจากพื้นที่ที่มีการเพาะเลี้ยงปลากระพงขาวมาก คือ ตำบลเกาะยอ ตำบลหัวเขาแดง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นแหล่งที่เพาะเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังที่สำคัญแหล่งหนึ่งของประเทศไทย

การเลี้ยงปลากระพงขาวในกระชังของจังหวัดสงขลาในปัจจุบันยังเป็นการเลี้ยงระดับยังชีพ ไม่เป็นอุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงขนาดใหญ่ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์

ต้นทุนและรายได้ของผู้เลี้ยงที่ทำการเลี้ยงปลาในกระชังจำนวนน้อยกว่า ๑๐ กระชัง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงเพื่อเสริมอาชีพหลัก เช่น การประมง การทำนา ทำไร่ ทำสวน เป็นต้น ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งจะให้เห็นปัญหาของการเพาะเลี้ยงขนาดยังชีพ (Small Scale Cultures) เพื่อเป็นแนวทางให้เกิดประโยชน์ในด้านการส่งเสริมและยกระดับความเป็นอยู่ของเกษตรกรชนบท ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศและมีฐานะค่อนข้างยากจน ตลอดจนอาจเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนขนาดใหญ่ในอนาคตได้

ในการวิเคราะห์ต้นทุนและรายได้ของการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังของเกษตรกร ได้สุ่มตัวอย่างจากตำบลเกาะยอและตำบลหัวเขาแดง ซึ่งอยู่ในบริเวณทะเลสาบสงขลา อันเป็นแหล่งใหญ่ของการเพาะเลี้ยง พบว่าลักษณะของการเพาะเลี้ยงไม่แตกต่างกันนัก คือ เป็นการเลี้ยงเพื่อเสริมอาชีพหลักและทำกันเป็นงานอดิเรกไม่จริงจังเท่าที่ควร การจดบันทึกตัวเลขข้อมูลต่าง ๆ มีน้อยและไม่ครบถ้วน ส่วนใหญ่ใช้ความทรงจำของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยง หากแต่การเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวมีต้นทุนที่ไม่ซับซ้อนนัก ผู้วิจัยจึงอาศัยหลักในการประเมินประกอบการออกวิจัยภาคสนาม โดยร่วมกับผู้มีความชำนาญด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและเศรษฐกิจจากกรมประมง และได้รับความร่วมมือด้วยดีจากเกษตรกรตัวอย่าง การประเมินราคาใช้ราคาตลาดของท้องถิ่นนั้น ๆ ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อมั่นว่าตัวอย่างที่ได้สุ่มและผลการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เป็นตัวแทนของการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังของประเทศไทย

วิธีการทำวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอนดังนี้

๑. การศึกษาจากเอกสาร (Document Research) ได้ทำการค้นคว้าศึกษาจากเอกสารที่ได้จากห้องสมุดและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของทางราชการและเอกชน เช่น ห้องสมุดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ห้องสมุดกองประมงน้ำกร่อย กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ห้องสมุด-
ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ห้องสมุดจุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย และห้องสมุดสถาบันเพาะเลี้ยงชายฝั่งแห่งชาติ จังหวัดสงขลา เป็นต้น

๒. จากการสัมภาษณ์บุคคลในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- ๒.๑ งานเศรษฐกิจการประมงและแผนงาน กรมประมง
- ๒.๒ กองคุ้มครองและส่งเสริม กรมประมง
- ๒.๓ หน่วยเกษตร ฝ่ายวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย
- ๒.๔ หน่วยวิชาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้
- ๒.๕ หน่วยการควบคุมปรัวรรต ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคใต้
- ๒.๖ สถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแห่งชาติ จังหวัดสงขลา
- ๒.๗ ประมงจังหวัดและประมงอำเภอที่อยู่ในขอบเขตการวิจัย
- ๒.๘ แพปลาและบริษัทท่องเที่ยวอื่นต่าง ๆ ในจังหวัดสงขลา

๓. การวิจัยสนาม

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงนั้น ถือเป็นข้อมูลที่สำคัญที่สุดในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

การวิจัยสนาม ได้ดำเนินการออกแบบสอบถาม สุ่มตัวอย่างแบบ Purposive Sampling แล้วผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ทำการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาว ในกระชังด้วยตนเอง โดยได้รับความร่วมมือจากหัวหน้างานเศรษฐกิจการประมง และแผนงาน กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในการจัดเจ้าหน้าที่สถิติประจำสำนักงานประมงจังหวัดสงขลา เป็นผู้นำผู้วิจัยออกไปพบกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโดยตรง นอกจากนั้นยังได้รับความร่วมมือจากผู้อำนวยการสถาบันเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งแห่งชาติ จังหวัดสงขลา ได้ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงเป็นผู้นำผู้วิจัยออกไปพบเกษตรกรผู้เลี้ยงโดยตรง ซึ่งผู้เกี่ยวข้องเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีภูมิลำนเนาอยู่ในท้องที่นั้น ๆ

และใกล้เคียงกับเกษตรกรผู้เลี้ยง จึงทำให้ตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้สามารถเชื่อถือได้ และ
ได้ข้อมูลตรงกับข้อเท็จจริงมากที่สุด

การวิจัยสนามกระทำในเดือนสิงหาคม ๒๕๒๕ เดือนตุลาคม ๒๕๒๕ และ
เดือนมกราคม ๒๕๒๖

อุปสรรคของการวิจัย

ในการวิจัยสนามเพื่อรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยต้องเสียเวลามากและเดินทาง
หลายครั้ง เนื่องจากพื้นที่วิจัยอยู่ในบริเวณทะเลสาบสงขลา ส่วนใหญ่ต้องใช้เรือเป็น
พาหนะในการออกสำรวจ และแต่ละบ้านมีระยะทางห่างกันพอสมควร ในบางครั้ง
เดินทางไปแล้วไม่พบเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยง ต้องเดินทางไปที่ใหม่ ทำให้เสียเวลาใน
การสำรวจมาก

นอกจากนั้นการเพาะเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นอาชีพเสริมอาชีพหลักและเป็นการ
เลี้ยงในระดับยังชีพ การบันทึกข้อมูลตัวเลขต่าง ๆ ยังไม่มีการบันทึกเป็นระเบียบ
แบบแผนอย่างธุรกิจ ทำให้การหาข้อมูลไม่สามารถได้ตัวเลขแน่นอน ฉะนั้นผู้วิจัยจึง
อาศัยการประเมินร่วมกับผู้ที่มีความรู้และความชำนาญ คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงและ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมของกรมประมง ที่มีหน้าที่ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาว
โดยใช้ปัจจัยที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นตัวประเมิน เช่น ค่าแรงงาน ค่าสิ่งของ และวัตถุดิบ
อื่น ๆ เพื่อให้ได้ตัวเลขที่ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด

นอกจากอุปสรรคที่กล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังมีความเห็นเพิ่มเติมว่า
ขนบธรรมเนียมประเพณีและภาษาของท้องถิ่นยังมีส่วนทำให้การออกสำรวจประสบ
ความสำเร็จหรือล้มเหลวได้ ผู้วิจัยจำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ก่อนออกสำรวจ
นอกจากนี้การสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างต้องไม่เป็นการรบกวนเวลาการทำมาหากิน
ของเขาด้วย ดังนั้นจึงต้องหาจังหวะเวลาที่เหมาะสมออกไปสัมภาษณ์เกษตรกร

อุปสรรคทั้งหมดในการวิจัย เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยยอมรับว่ามีไม่น้อยในเรื่องของเวลา ความยากลำบากในการออกสำรวจและติดต่อ ตลอดจนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แต่นับเป็นความโชคดีที่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยถือว่าเป็นความกรุณาอย่างยิ่ง และนับเป็นประสบการณ์ชีวิตที่มีค่ายิ่งนอกเหนือจากการเรียนรู้จากตำราและในห้องเรียน

การศึกษาจากเอกสาร

ขจรศักดิ์ เวชชการณย์ และพงศ์พัฒน์ บุญชูวงศ์ (๒๕๒๔:๑๒) รายงานไว้ว่า ต้นทุนการผลิตของปลากะพงขาวที่เลี้ยงในกระชัง บริเวณตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พื้นที่ ๔๘ ตารางเมตร ๑ กิโลกรัม เท่ากับ ๓๔.๔๑ บาท และต้นทุนการผลิตเท่ากับ ๓๓.๓๕ บาทต่อ ๑ กิโลกรัม ของปลากะพงขาวที่เลี้ยงในกระชัง พื้นที่ ๑๑๔ ตารางเมตร

กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (๒๕๒๔:๒๗) รายงานไว้ว่า ต้นทุนของการเพาะเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชังของเกษตรกรผู้เลี้ยงในจังหวัดสงขลา ฟาร์มขนาดเล็ก (๑-๑๐ กระชัง) ต้นทุนการผลิตปลากะพงขาว เท่ากับ ๓๓.๐๕ บาทต่อ ๑ กิโลกรัม และฟาร์มขนาดใหญ่ (๑๐ กระชังขึ้นไป) ต้นทุนการผลิตเท่ากับ ๓๒.๖๕ บาทต่อ ๑ กิโลกรัม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย